

بررسی و رتبه بندی تأثیرگذاری مؤلفه‌های مؤثر در ریسک پذیری کار آفرینان کسب و کارهای خانگی با تأکید بر آموزش و تربیت مدیران ریسک پذیر

دکتر ابراهیم حلاجیان^۱

تاریخ دریافت: ۹۳/۰۶/۱۱

تاریخ پذیرش: ۹۳/۰۹/۲۳

چکیده

مقاله پیش رو با هدف سنجش، بررسی و رتبه بندی تأثیرگذاری مؤلفه‌های مؤثر در ریسک پذیری کار آفرینان کسب و کارهای خانگی در شهر و روستا نوشته شده است. ابزار جمع آوری اطلاعات پرسشنامه و مشتمل بر ۳۵ سوال بر اساس مقیاس لیکرت با روایی مناسب و ضریب پایایی آلفای کرونباخ ۰/۸۱۶ انجام شده است. جامعه آماری مورد مطالعه شامل کارآفرینان که در بخش کسب و کارهای خانگی استان مازندران بودند که همگی آنان با حمایت سازمان آموزش فنی و حرفه ای استان به منظور دریافت وام و تسهیلات به بانکهای عامل استانی معرفی گردیدند. فراوانی جامعه مورد مطالعه ۲۰۰ نفر، که از میان آنان تعداد ۱۲۸ نفر نمونه بر اساس جدول کرجسی و مورگان انتخاب گردیدند تا پرسشنامه مطالعه را تکمیل نمایند. توصیف داده‌های آماری با شاخص‌های میانگین وزنی، انحراف معیار ابتدا توصیف و سپس با آزمون مطلوبیت تک متغیره T، فرضیه‌های هشتگانه مورد آزمون قرار گرفتند. نتایج نشان داد که مؤلفه‌های مؤثر بر ریسک پذیری کارآفرینان کسب و کارهای خانگی شهری و روستائی عبارتند از: مؤلفه‌های تربیتی - روانی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، مدیریتی - اداری و جغرافیایی. از طرفی تأثیرگذاری مؤلفه‌های یاد شده در ریسک پذیری کارآفرینان مشاغل و کسب و کارهای خانگی مؤثرند و این تأثیرگذاری در جامعه هدف معنا دار و قابل تعمیم می‌باشد و همچنین با آزمون فریدمن معلوم گردید که مؤلفه فرهنگی بالاترین و مؤلفه‌های مدیریتی - اداری و جغرافیایی پایین ترین تأثیرگذاری در ریسک پذیری کارآفرینان کسب و کارهای خانگی شهری و روستائی را دارند.

کلید واژه‌ها: ریسک پذیری، کار آفرینان، کسب و کار، کسب و کار خانگی

مقدمه:

در جهان معاصر رویکرد و نگرش انسان‌ها در زندگی براساس رقابت‌ها و تحولات فزاینده در بخش‌های مختلف اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی جوامع شکل می‌گیرد که در این گذار، عوامل چالش‌زایی زندگی روزمره را به شکل متفاوت تری نسبت به قبل به خود رقم می‌زند. یکی از این چالش‌ها، مسئله کار و منبع درآمد برای زندگی بخصوص زندگی نسل‌های جوانتر می‌باشد که با توجه به فزونی و تغییرات جمعیتی، کمبود منابع، افول کسب و کارها، رکودهای پیاپی اقتصادی و تغییر سلايق و انتظارات عرضه کنندگان و مصرف کنندگان و... شرایط جدی تری را نسبت به سایر معضلات اجتماعی به خود گرفته است.

کسب و کارهای خانگی یکی از شکل‌های فعالیت‌های اقتصادی است که به واسطه کارکرد و مزایای خاص در همه جهان به سرعت رشد و توسعه یافته است. در واقع توسعه مشاغل خانگی سبب توازن میان مسوولیت خانوادگی، اشتغال، حذف هزینه‌های مربوط به خرید، رهن و اجاره کارگاه‌ها و ایاب و ذهاب، استفاده از نیروی کار سایر اعضای خانواده و ایجاد زمینه‌های کار خانوادگی و کمک به اقتصاد خانواده می‌گردند. که کارآفرینان کسب و کار خانگی به این امر تمایل زیادتری نشان می‌دهند. (موسوی، ۱۳۹۲).

پژوهشگران معاصرعلت اصلی موفق و ناموفق بودن طرح‌های کار آفرینانه خانگی کسب و کار را وجود یا عدم مهارت‌ها و قابلیت‌های کارآفرینان در عرصه کسب و کار می‌دانند. حسینی (۱۳۸۶) در تحقیقی مهارت‌های کارآفرینی را به دو دسته ۱- مهارت‌های نرم افزاری ۲- مهارت‌های سخت افزاری تقسیم کرده است که یکی از مهارت‌های نرم افزاری کارآفرینی تمایل به ریسک در موقعیت ابهام می‌باشد. مهارت‌های ریسک در ابهام این امکان را به کارآفرین فراهم می‌دهد که فارغ از ترس از آینده با جدیت سرمایه‌گذار ی برای کسب و کار را دنبال نماید. اساساً کار آفرینی با عنصر ریسک خویشاوند می‌باشد و ریسک‌پذیری در ذات خود جرات، امید و جسارت را به همراه خواهد داشت که خود به مؤلفه‌هایی وابستگی پیدا می‌کند. این مقاله که با استخراج از یک کار تحقیقی - توصیفی و زمینه‌یابی شده است ابتدا به تأیید مؤلفه‌ها به مؤلفه‌ها و عوامل مؤثر در ریسک‌پذیری کار آفرینان کسب و کار بررسی نموده و سپس با تأکید بر سازو کار آموزش به رتبه بندی میزان تأثیر مؤلفه‌ها پرداخته است.

بیان مسئله

خلاقیت، نوآوری و ماجراجویی انسان‌ها و در عین حال محیط آشوب و عدم قطعیت باعث می‌گردد که انسان‌ها به رفتارهای قالبی که از گذشتگان به او رسیده قانع نبوده و تلاش کند تا موجبات بهزیستی خود و دیگران فراهم نماید انسان‌ها گردند. از این رو تجربه مقوله‌های نو و رفتارهای بکر را بیشتر در خود جای می‌دهد که به ریسک‌پذیری نام گذاری می‌شود پیامد عنصرریسک یک احتمال است که نتایج آن می‌تواند سود یا ضرر خاص و عام در بر داشته باشد. و روحیه ریسک‌پذیری یا مواجهه با شرایط مخاطره آمیز و عدم اطمینان، ویژگی است که ممکن است تنها در افراد خاصی وجود داشته و بروز نماید.

قاضی زاده و سهرابی (۱۳۸۲) ریسک‌پذیری را تحت تأثیر سه عامل «شخصیتی» «اجتماعی» و «خانوادگی» نسبت داده است. کابوسکی وتون سند (۲۰۰۲) مخاطره جویی را یک عمل ارادی می‌دانند که به صورت بالقوه می‌تواند هم پیامد مضر و هم پیامد غیر مضر داشته باشد. سازه‌های سازمانی و تشکیلاتی کسب و کار که تحمل ریسک بالاتری را دارند، فرصت‌های بیشتری برای پیشرفت به دست می‌آورند (مارر، ۲۰۰۴). فرایند شناخت تحمل ریسک به معنای شناخت و بررسی ریسک‌های موجود است ه یک شرکت یا سازمان یا یک فرد می‌تواند تحمل کند، بدون آنکه دچار زیان‌های جبران ناپذیر گردد خاند کر (۲۰۰۳) نشان دادند که ریسک‌پذیری عامل موفقیت مدیران اجرایی در فرایند تصمیم‌گیری‌ها به حساب می‌آید. تشخیص ریسک برای کسانی که تصمیمات اساسی را می‌گیرند امری مشکل می‌باشد، زیرا ریسک ماهیت لمس‌پذیری یا مشاهده شونده‌گی نداشته و تنها برداشت اشخاص از ابعاد مختلف آن است که به موجب آن، درجه تحمل ریسک‌پذیری افراد نیز متفاوت خواهد بود.

در عصر نوین سازمانها با تکنولوژی‌های متفاوت نیازمند منابع انسانی با درجات مختلفی از ریسک‌پذیری می‌باشند. تشخیص مؤلفه‌ها و عوامل موثر برریسک‌پذیری افراد و سازمانها می‌تواند در انتخاب صحیح رویکردها و تصمیمات سطوح مختلف سازمانی تأثیرگذار باشد (کلمن ۲۰۰۴) ^۱ سعیدی ^۲ (۱۳۸۸)، در مقاله ای با عنوان « سرمایه گذاران ریسک‌پذیر و توسعه کارآفرینی » ضمن شناسایی روش‌های تأمین مالی برای کارآفرینان و چگونگی سرمایه‌گذاری افراد مخاطره‌پذیر و

ارتباط آنان به توسعه کارآفرینی مهمترین چالش‌های کارآفرینان در حال حاضر می‌باشد که شامل:

۱- کمبود منابع مالی برای تأمین نیازهای سرمایه ای ۲- عدم شاخص ریسک پذیری در بین سرمایه گذاران می‌گردند. که در واقع این چالشها نمی‌گذارند تا نوسان پذیری بازده سرمایه گذاری در حوزه کسب و کار درک گردد. ابزری (۱۳۹۲) در مقاله ای با هدف « بررسی عوامل مؤثر بر ریسک و بازده سرمایه گذاری در محصولات مالی و ارائه مدل ترکیبی » به این نتیجه رسیده است که عوامل کلان اقتصادی بر ریسک سیستماتیک سرمایه گذاری در محصولات مالی، عوامل خرد اقتصادی بر ریسک غیر سیستماتیک سرمایه گذاری در محصولات مالی و عوامل غیر اقتصادی بر ریسک کلی سرمایه گذاری در محصولات مالی تأثیر گذار می‌باشند. یاقره باغی (۱۳۸۶)، در مقاله ای به رفتارهای ریسک پذیر کارآفرینان در کسب و کارهای خانگی پرداخته است نشان داد که مدیران ریسک‌گریز معتقدند که هر ریسکی باید تحت کنترل درآمد و اصولاً تمام ریسک‌ها ماهیت و کارکردی منفی و باز دارنده دارند و از آنجا که اطلاعات کافی در خصوص ریسک‌ها وجود ندارد بنابراین هر مسأله سرمایه گذاری ریسک پذیر در گرو زمان قرار گرفته و باید بخوبی خوب مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد. ترکمانی (۱۳۸۶) در مقاله ای با عنوان « اهمیت اقتصادی ریسک » ضمن استفاده از متد حداکثر نمودن سود رضایت انتظاری در برنامه ریزی اقتصادی برای کشاورزان نمونه عامل برنامه ریزی اقتصادی کشاورزی را در انتخاب و اتخاذ روش‌های واقع بینانه برنامه ریزی مثبت دانست. جنیوالی (۱۹۹۴)، با مطالعه عوامل متعدد بر موفقیت کارآفرینان نشان داد که ریسک پذیری از نوع عوامل و اولویت‌های کارآفرینی می‌باشد.

بال کندهول (۲۰۰۶) نیز در بررسی نقش ریسک پذیری در افزایش موفقیت کارآفرینان مشخص ساخت که نظام اجتماعی بر افزایش ریسک پذیری کارآفرینان موثر است. چن (۲۰۰۱)، در تحقیقی با عنوان « مولفه‌های ریسک پذیری برای کارآفرینان » معلوم کرد که مولفه‌های ریسک پذیری شامل زمینه‌هایی چون ۱- ریسک‌پذیری حساب شده ۲- مرکز کنترل داخلی ۳- استقلال ۴- خلاقیت و نوآوری ۵- حس توفیق طلبی یا نیاز به توفیق ۶- قدرت تحمل ابهام ۷- قدرت تحمل می‌باشند

از طرفی ریسک‌پذیری به عنوان یک « رفتار اجتماعی » در زندگی و رفتارهای اجتماعی انسان و زندگی و سرنوشت معیشتی وی خود تأثیر به‌سزایی داشته و در نهایت و همگان ناگزیر به پذیرش آن می‌گردد. از سوی دیگر اهمیت سرمایه گذاری برای رشد و توسعه اقتصادی و اجتماعی به اندازه‌ای است که از عنصر ریسک به عنوان یکی از اهرم‌های قوی برای رسیدن به توسعه یاد می‌شود. زیرا باید

به یاد داشت که توسعه اقتصادی علاوه بر نیاز شدید که تلاش و کوشش فردی و گروهی و سازمانی، مستلزم سرمایه گذاری در زمینه فعالیت‌های اقتصادی است به طور قطع و یقین در فرآیند هر توسعه ای وجود انسان هایی را طلب می کند که با انجام سرمایه گذاری مادی و معنوی و داراییهای مشهود و نامشهود در بخش‌های تولید و صنعت و کسب و کارهای مختلف و با البته گرایش به ریسک پذیری‌های بالا بتوانند کسب و کارهایی را ایجاد نمایند که موجبات کاهش بیکاری، سود آوری توانمند شدن در پاسخ به مسئولیت‌های اجتماعی می‌گردد. یزدانی (۱۳۸۵) سهم ابعاد سیاسی را در شکل گیری ریسک در بازار را بسیار اساسی دانسته است و عباسی (۱۳۸۵) عوامل فرهنگی را جزو لاینفک مخاطره پذیری در بازار کسب و کار می داند.

تبیین و شناخت اینگونه مؤلفه‌ها می تواند در قبول افزایش ریسک پذیری در کسب و کار نقش اساسی داشته باشد. محققین بر این باورند که مهارت‌های ریسک پذیری را می توان از طریق یاد گیری و یادهی و آموزش‌های مهارتی توسعه داد. مزید بر آن سیاست مداران و کارگزاران اجتماعی و سیاسی می توانند در همین مسیر جو مساعدی برای افزایش میل به مخاطره گرایی به منظور رونق بسیاری از کسب و کارهای ایجاد نمایند. باید در همین رابطه به این سوال اساسی پاسخ داد که: اولاً "میزان ریسک پذیری سرمایه گذاران و کارآفرینان بویژه در کسب و کارهای خانگی چه میزان می‌باشد و ثانیاً چه مؤلفه هایی در ریسک پذیری کارآفرینان و سرمایه گذاران دخالت دارند و ثالثاً سهم تأثیر گذاری هر یک از مؤلفه‌ها چگونه است

اهداف

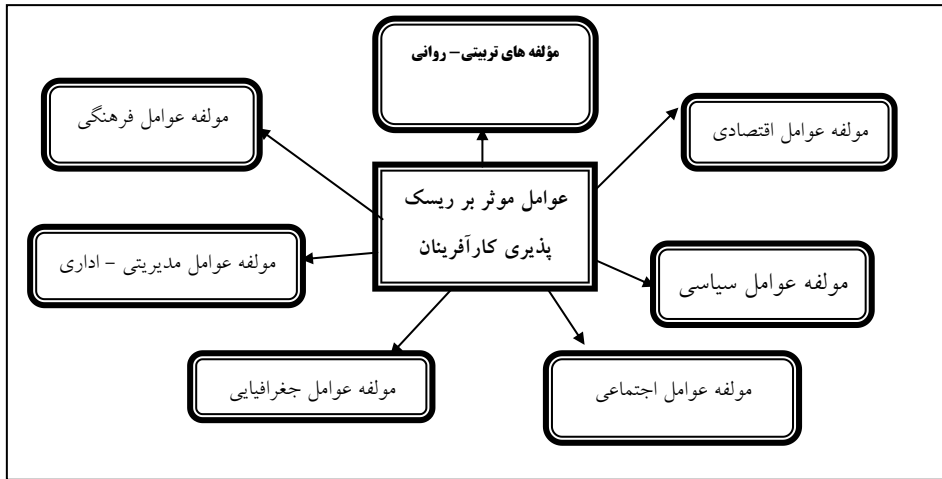
اهداف مطالعه عبارتند از :

- ۱- بررسی تأثیرگذاری مؤلفه‌های « سیاسی » در ریسک پذیری کارآفرینان کسب و کارهای خانگی
- ۲- بررسی تأثیرگذاری مؤلفه‌های « اقتصادی » در ریسک کارآفرینان کسب و کارهای خانگی
- ۳- بررسی تأثیرگذاری مؤلفه‌های « مدیریتی » اداری در ریسک پذیری کارآفرینان کسب و کارهای خانگی
- ۴- بررسی تأثیرگذاری مؤلفه‌های « اجتماعی » در ریسک پذیری کارآفرینان کسب و کارهای خانگی

- ۵- بررسی تاثیرگذاری مولفه‌های « فرهنگی » در ریسک پذیری کارآفرینان کسب و کارهای خانگی
- ۶- بررسی تاثیرگذاری مولفه‌های « تربیتی-روانی » در ریسک پذیری کارآفرینان کسب و کارهای خانگی
- ۷- بررسی تاثیرگذاری مولفه‌های « جغرافیایی » در ریسک پذیری کارآفرینان کسب و کارهای خانگی
- ۸- تعیین رتبه تاثیرگذاری مؤلفه‌های مؤثر بر ریسک پذیری کارآفرینان کسب و کارهای خانگی
- ۶- فرضیه‌ها
- ۱- مولفه‌های « سیاسی » در ریسک پذیری کارآفرینان کسب و کارهای خانگی موثرند
  - ۲- مولفه‌های « اقتصادی » در و کارآفرینان کسب و کارهای خانگی موثرند
  - ۳- مولفه‌های « مدیریتی- اداری » ریسک پذیری کارآفرینان کسب و کارهای خانگی موثرند
  - ۴- مولفه‌های « اجتماعی » در ریسک پذیری کار آفرینان کسب و کارهای خانگی موثرند
  - ۵- مولفه‌های « فرهنگی » در ریسک پذیری کارآفرینان کسب و کارهای خانگی موثرند
  - ۶- مولفه‌های « تربیتی-روانی » در ریسک پذیری کارآفرینان کسب و کارهای خانگی موثرند
  - ۷- مولفه‌های « جغرافیایی » در ریسک پذیری کارآفرینان کسب و کارهای خانگی موثرند
  - ۸- میان رتبه تاثیر مولفه مؤثر در ریسک پذیری کارآفرینان کسب و کارهای خانگی تفاوت وجود دارد.

۳- چارچوب مفهومی

بر اساس مبانی نظری و پیشینه‌ها در بیان مسئله چارچوب مفهومی مطالعه به شرح زیر تصویر و ترسیم گردیده و بر اساس این چارچوب پرسش‌ها و فرضیه‌های مورد مطالعه تدوین یافته اند.

چارچوب مفهومی

۴- روش شناسی

مطالعه از نظر روش توصیفی و از نظر هدف کاربردی انتخاب گردید و جامعه آماری آن شامل ۲۰۰ نفر از سرمایه گذاران حوزه‌های کسب و کار خانگی استان مازندران بودند که در ۱۳۹۳ با حمایت سازمان آموزش فنی و حرفه ای استان به بانک‌های عامل به منظور دریافت وام و تسهیلات معرفی گردیدند که تعداد ۱۸۰ نفر از آنان با استفاده از جدول کرجسی و مورگان انتخاب و نظرات آنان مورد بررسی، تجزیه و تحلیل و رتبه بندی قرار گرفتند. گردآوری داده‌ها به دو صورت کتابخانه ای و میدانی انجام گردیده که داده‌های میدانی آن از طریق پرسشنامه محقق ساخته با روایی مناسب و پایایی ضریب الفبای کرانباخ ۸۱۶٪ و بر مقیاس لیکرت جمع آوری گردید. توصیف داده‌ها با شاخص میانگین و سنجش نر مالیه نظرات با از مون کولموگروف اسمرینوف و تجزیه و تحلیل فرضیه‌ها با آزمون استنباطی تک متغیره T در سطح معنا دار ۵٪ انجام شده است.

یافته‌ها

الف) توصیف داده‌ها

معیار به حسب توصیف نظرات با شاخص‌های میانگین، انحراف جنسیت نمونه‌ها نشان داد که تأثیر مؤلفه فرهنگی در ریسک پذیری کارآفرینان با میانگین ۳/۹۳۰۵ از ۵ دارای بیشترین امتیاز شده است که این رویه در جامعه جنسیت‌های مختلف نیز قابل تصدیق می‌باشد. از طرفی درک زنان در تأثیر داشتن مؤلفه‌های مؤثر نسبت به ادراک مردان کار آفرین بیشتر است. (جدول شماره ۱)

جدول ۱: توصیف نظرات نسبت به تأثیرگذاری مولفه‌های مؤثر بر ریسک‌پذیری کار آفرینان به تفکیک جنسیت

جنسیت	روانسی تربیتی	اقتصادی	سیاسی	اجتماعی	فرهنگی	مدیریتی	جغرافیایی
مرد	میانگین	3.4429	3.5107	3.6714	3.5286	3.3286	3.3464
	انحراف معیار	.62285	.69692	.62602	.50514	.54396	.61436
زن	میانگین	3.3258	3.4387	3.5452	3.6258	3.4065	3.3774
	انحراف معیار	.61376	.61440	.58075	.60758	.48582	.65897
جمع	میانگین	3.3814	3.4729	3.6051	3.5797	3.3695	3.3627
	انحراف معیار	.61823	.65302	.60339	.56107	.51349	.63566

ب) درک پاسخ دهندگان با تحصیلات مختلف نسبت به تأثیرگذاری مولفه‌های مورد بررسی در ریسک کار آفرینان کسب و کارهای خانگی به تفکیک تحصیلات آنان متفاوت می‌باشد. (جدول شماره ۲)

جدول ۲: توصیف نظرات نسبت به تأثیرگذاری مولفه‌های مؤثر بر ریسک‌پذیری کار آفرینان به تفکیک تحصیلات

تحصیلات	روانسی تربیتی	اقتصادی	سیاسی	اجتماعی	فرهنگی	مدیریتی	جغرافیایی
دیپلم و زیر دیپلم	میانگین	3.3964	3.5273	3.5927	3.5964	3.3709	3.2873
	انحراف معیار	.59441	.60902	.61459	.60184	.46891	.71984
فوق دیپلم	میانگین	3.3385	3.4462	3.4923	3.5846	3.1846	3.2769
	انحراف معیار	.52526	.56659	.53301	.46520	.57423	.63529
لیسانس	میانگین	3.4000	3.4217	3.6435	3.4783	3.4000	3.4130
	انحراف معیار	.66667	.74622	.64071	.48895	.53500	.46648
فوق لیسانس	میانگین	3.1000	3.4000	3.7000	4.5000	4.0000	4.1000
	انحراف معیار	.80829	.46188	.11547	.11547	.23094	.80829

ج) درک پاسخ دهندگان متأهل و مجرد نسبت به تأثیرگذاری مؤلفه‌های مورد بررسی در ریسک کار آفرینان کسب و کارهای خانگی متفاوت می‌باشد و این تفاوت با برتری نسبی نظرات متأهلین همراه می‌باشد (جدول شماره ۳)

جدول ۳. توصیف نظرات نسبت به تأثیرگذاری مؤلفه‌های مؤثر بر ریسک پذیری کار آفرینان به تفکیک ناهل و غیر ناهل

ناهل	روانی تربیتی	اقتصادی	سیاسی	اجتماعی	فرهنگی	مدیریتی	جغرافیایی
مجرد	3.4947	3.5474	3.7474	3.5895	3.9053	3.2947	3.1579
انحراف معیار	.72147	.70471	.62330	.57881	.46204	.48932	.64290
متاهل	3.3275	3.4375	3.5375	3.5750	3.9425	3.4050	3.4600
انحراف معیار	.55961	.62852	.58556	.55609	.47006	.52384	.61244

۸- آزمون نرمالیته نظرات

با توجه به مقدار Sig در آزمون نرمالیته معلوم گردید که تأثیر مولفه‌های سیاسی و اجتماعی در ریسک کار آفرینان کسب و کارهای خانگی غیر نرمال و بقیه متغیرها نرمال می‌باشند. (جدول شماره ۴)

جدول ۴: آزمون K-S، بررسی نرمالیته نظرات نسبت به تأثیرگذاری مؤلفه‌های مؤثر در ریسک پذیری کار آفرینان

تربیتی - روانی	اقتصادی	سیاسی	اجتماعی		
	118	118	118	N	
	3.3814	3.4729	3.5797	Normal Parameters	
	.61823	.65302	.56107		
	.115	.100	.176	Absolute	Most Extreme Differences
	.115	.078	.176	Positive	
	-.080	-.100	-.105	Negative	
	1.250	1.082	1.917	Kolmogorov-Smirnov Z	
	.088	.192	.001	Asymp. Sig. (2-tailed)	

ادامه جدول ۴

جغرافیایی	مدیریتی	فرهنگی	N	
118	118	118	Mean	Normal Parameters
3.3627	3.3695	3.9305	Std. Deviation	
.63566	.51349	.46584	Absolute	Most Extreme Differences
.121	.104	.106	Positive	
.121	.103	.077	Negative	
-.098	-.104	-.106	Kolmogorov-Smirnov Z	
1.311	1.132	1.151	Asymp. Sig. (2-tailed)	
.064	.154	.141		

بررسی فرضیه‌ها

فرضیه ۱: مولفه‌های سیاسی در ریسک‌پذیری کارآفرینان کسب و کارهای خانگی موثرند.

توصیف نظرات نسبت به فرضیه اول نشان داد که میانگین تاثیر مولفه‌های سیاسی در ریسک‌پذیری کارآفرینان ۳/۶۰۵۱ از ۵ می‌باشد و از میانگین نظری یعنی، ۳ بیشتر است انجام گردید (جدول شماره ۵)

جدول ۵: توصیف نظرات نسبت به تأثیرگذاری مولفه‌های سیاسی در ریسک‌پذیری کارآفرینان

فرضیه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار
سیاسی	118	3.6051	.60339	.05555

آزمون مطلوبیت فرضیه اول نشان داد که مقدار Sig ($0/000$) سطح معنا داری از $0/05$ کمتر است و با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه صفر رد می‌شود، یعنی مولفه‌های سیاسی در ریسک‌پذیری کارآفرینان کسب و کارهای خانگی موثر است. که این تأثیر با دید سخت‌گیرانه تری، با برش $3/25$ نیز مورد تأیید قرار گرفته است. (جدول ۷۶)

جدول ۶: آزمون مطلوبیت تأثیر مولفه‌های سیاسی در ریسک پذیری کار آفرینان با برش نظری ۳ از ۵

Test Value = 3						siai
95% Confidence Interval of the Difference		Mean Difference	Sig.	df	t	
Upper	Lower					
.7151	.4951	.60508	.000	117	10.893	

جدول ۷: آزمون مطلوبیت تأثیر مولفه‌های سیاسی در ریسک پذیری کار آفرینان با برش نظری ۳/۲۵ از ۵

Test Value = 3.25						siai
95% Confidence Interval of the Difference		Mean Difference	Sig.	df	t	
Upper	Lower					
.4651	.2451	.35508	.000	117	6.393	

فرضیه ۲: مولفه‌های «اقتصادی» در ریسک پذیری کار آفرینان کسب و کارهای خانگی موثرند.

توصیف نظرات نسبت به فرضیه اول نشان داد که میانگین تأثیر مولفه‌های اقتصادی در ریسک پذیری کار آفرینان ۳/۴۷۲۹ از ۵ می‌باشد و از میانگین نظری، یعنی ۳ بیشتر است (جدول شماره ۸)

جدول ۸: توصیف نظرات نسبت به تأثیر مولفه‌های اقتصادی در ریسک پذیری کار آفرینان

فرضیه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار
اقتصادی	118	3.4729	.65302	.06012

آزمون مطلوبیت فرضیه نشان داد که مقدار Sig (۰/۰۰۰) در سطح معنا دار از ۰/۰۵ کمتر است با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه صفر رد می‌شود، یعنی مولفه‌های اقتصادی در ریسک پذیری کار آفرینان کسب و کارهای خانگی موثر است. که این تأثیرگذاری با دید سخت گیرانه تری، با برش ۳/۲۵ مورد تأیید قرار گرفته است. (جدول شماره ۹ و ۱۰)

جدول ۹: آزمون مطلوبیت تاثیر مولفه‌های اقتصادی در ریسک پذیری کار آفرینان با برش نظری ۳ از ۵

Test Value = 3						
95% Interval	Confidence of the Difference		Mean Difference	Sig.	df	t
	Upper	Lower				
	.5919	.3538	.47288	.000	117	7.866
						اقتصادی

جدول ۱۰: آزمون مطلوبیت تاثیر مولفه‌های اقتصادی در ریسک پذیری کار آفرینان با برش نظری ۳/۲۵ از ۵

Test Value = 3.25						
95% Confidence Interval of the Difference	Upper	Lower	Mean Difference	Sig.	df	t
						اقتصادی

فرضیه ۳: مولفه‌های «مدیریتی- اداری» در ریسک پذیری کار آفرینان کسب و کارهای خانگی موثرند.

توصیف نظرات نسبت به فرضیه سوم نشان داد که میانگین تاثیر مولفه‌های مدیریتی- اداری در ریسک پذیری ۳/۳۶۹۵ از ۵ می‌باشد و از میانگین نظری، یعنی ۳ بیشتر است (جدول ۱۲)

جدول ۱۲: توصیف نظرات نسبت به تاثیر مولفه‌های مدیریتی- اداری در ریسک پذیری کار آفرینان

معیار	خطای معیار	انحراف معیار	میانگین	تعداد	مدیریت
	.04727	.51349	3.3695	118	

آزمون مطلوبیت فرضیه سوم نشان داد که مقدار Sig (۰/۰۰۰) در سطح معنا داری از ۰/۰۵ کمتر است با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه صفر رد می شود یعنی مولفه‌های مدیریت در ریسک پذیری کار آفرینی کسب و کارهای خانگی موثر است. و این تاثیر گذاری با دید سخت گیرانه تری، با برش ۳/۲۵ نگریسته شده است. (جداول ۱۳ و ۱۴)

جدول ۱۳: آزمون مطلوبیت تأثیر مولفه‌های مدیریت بر ریسک پذیری کار آفرینان با برش نظری ۳ از ۵

95% Confidence Interval of the Difference		Mean Difference	Sig.	df	t	مدیریت
Upper	Lower					
.4631	.2759	.36949	.000	117	7.816	

جدول ۱۴: آزمون مطلوبیت تأثیر مولفه‌های مدیریت بر ریسک پذیری کار آفرینان با برش نظری ۳/۲۵ از ۵

95% Confidence Interval of the Difference		Mean Difference	Sig.	df	t	مدیریت
Upper	Lower					
.2131	.0259	.11949	.013	117	2.528	

فرضیه ۴: مولفه‌های اجتماعی در ریسک پذیری کار آفرینان کسب و کارهای خانگی موثرند
توصیف نظرات نسبت به فرضیه اول نشان داد که میانگین تأثیر مولفه‌های اجتماعی در ریسک
پذیری کار آفرینان ۳/۵۷۹۷ از ۵ می‌باشد و از میانگین نظری، یعنی ۳ بیشتر است (جدول ۱۵)

جدول ۱۵: توصیف نظرات به تأثیر مولفه‌های اجتماعی در ریسک پذیری کار آفرینان

فرضیه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار
اجتماعی	118	3.5797	.56107	.05165

آزمون نظرات نسبت به فرضیه چهارم نشان داد که مقدار Sig ($0/000$) از سطح معنا داری از $0/05$ کمتر است با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه صفر رد می‌شود یعنی مولفه‌های اجتماعی در ریسک پذیری کار آفرینان کسب و کارهای خانگی موثر است. و این تأثیرگذاری با دید سخت گیرانه تری، با برش ۳/۲۵ تأیید شده است (جدول ۱۶ و ۱۷)

جدول ۱۶: آزمون مطلوبیت تاثیر مولفه‌های اجتماعی در ریسک پذیری کار آفرینان با برش نظری ۳ از ۵

Test Value = 3						اجتماعی
95% Confidence Interval of the Difference		Mean Difference	Sig.	df	t	
Upper	Lower					
.6820	.4774	.57966	.000	117	11.223	

جدول ۱۷: آزمون مطلوبیت تاثیر مولفه‌های اجتماعی در ریسک پذیری کار آفرینان با برش نظری ۳/۲۵ از ۵

Test Value = 3.25						اجتماعی
95% Confidence Interval of the Difference		Mean Difference	Sig.	df	t	
Upper	Lower					
.4320	.2274	.32966	.000	117	6.383	

فرضیه ۵: مولفه‌های فرهنگی در ریسک پذیری کار آفرینان کسب و کارهای خانگی موثرند.

توصیف نظرات نسبت به فرضیه پنجم نشان داد که میانگین تاثیر مولفه‌های فرهنگی در ریسک پذیری ۳/۹۳۰۵ از ۵ می‌باشد و از میانگین نظری یعنی ۳ بیشتر است (جدول ۲۱)

جدول ۱۸: محاسبه شاخصهای متغیر تاثیر مولفه‌های فرهنگی در ریسک پذیری کار آفرینان

فرضیه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار
فرهنگی	118	3.9305	.46584	.04288

آزمون مطلوبیت نظرات نسبت به فرضیه ششم نشان داد که مقدار Sig (۰/۰۰۰) از در سطح معنا داری از ۰/۰۵ کمتر است با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه صفر رد می‌شود یعنی مولفه‌های فرهنگی در ریسک پذیری کار آفرینان کسب و کارهای خانگی موثرند و این تاثیرگذاری با دید سخت گیرانه تری، با برش ۳/۲۵ مورد پذیرش قرار می‌گیرد. (جدول ۱۹ و ۲۰)

جدول ۱۹: آزمون مطلوبیت تاثیر مولفه‌های فرهنگی در ریسک پذیری کار آفرینان با برش نظری ۳ از ۵

Test Value = 3					
95% Confidence Interval of the Difference		Mean Difference	Sig.	df	t
Upper	Lower				
1.0154	.8456	.93051	.000	117	21.698
فرهنگی					

جدول ۲۰: آزمون مطلوبیت تاثیر مولفه‌های فرهنگی در ریسک پذیری کار آفرینان با برش نظری ۳/۲۵ از ۵

Test Value = 3.25					
95% Confidence Interval of the Difference		Mean Difference	Sig.	df	t
Upper	Lower				
.7654	.5956	.68051	.000	117	15.868
فرهنگی					

فرضیه ۶: مولفه‌های تربیتی-روانی در ریسک پذیری کارآفرینان کسب و کارهای خانگی موثرند. توصیف نظرات نسبت به فرضیه ششم نشان داد که میانگین تاثیر مولفه‌های روانی- تربیتی در ریسک پذیری کارآفرینان ۳/۳۸۱۴ از ۵ می‌باشد و از میانگین نظری، یعنی ۳ بیشتر است (جدول ۲۱)

جدول ۲۱: توصیف نظرات نسبت به تاثیر مولفه‌های تربیتی-روانی در ریسک پذیری

فرضیه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار
روانی تربیتی	118	3.3814	.61823	.05691

آزمون نظرات نسبت به فرضیه هفتم نشان داد که مقدار Sig (۰/۰۰۰) از سطح معنا داری از ۰/۰۵ کمتر است با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه صفر رد می شود یعنی مولفه‌های روانی - تربیتی در ریسک پذیری کار آفرینان کسب و کارهای خانگی موثرند. و این تأثیرگذاری با دید سخت گیرانه تری، با برش ۳/۲۵ مورد پذیرش قرار می‌گیرد(جداول ۲۲ و ۲۳)

جدول ۲۲: آزمون مطلوبیت تاثیر مولفه‌های تربیتی-روانی در ریسک پذیری با برش نظری ۳ از ۵

95% Confidence Interval of the Difference		Mean Difference	Test Value = 3			روانی تربیتی
Upper	Lower		Sig.	df	t	
.4941	.2686	.38136	.000	117	6.701	

جدول ۲۳: آزمون مطلوبیت تاثیر مولفه‌های تربیتی-روانی در ریسک پذیری با برش نظری ۳/۲۵ از ۵

95% Confidence Interval of the Difference		Mean Difference	Test Value = 3.25			روانی تربیتی
Upper	Lower		Sig.	df	t	
.2441	.0186	.13136	.023	117	2.308	

فرضیه ۷: مولفه‌های جغرافیایی در ریسک پذیری کار آفرینان کسب و کارهای خانگی موثرند

توصیف نظرات نسبت به فرضیه هفتم نشان داد که میانگین تاثیر مولفه‌های جغرافیایی در ریسک پذیری کار آفرینان ۳/۳۶۲۷ از ۵ می‌باشد و از میانگین نظری، یعنی ۳ بیشتر است (جدول ۲۴)

جدول شماره ۲۴: توصیف نظرات نسبت به تاثیر مولفه‌های جغرافیایی در ریسک پذیری کار آفرینان

فرضیه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار
جغرافیایی	118	3.3627	.63566	.05852

آزمون نظرات نسبت به فرضیه هفتم نشان داد که مقدار Sig ($0/000$) از در سطح معنا داری از $0/05$ کمتر است با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه صفر رد می‌شود یعنی مولفه‌های جغرافیایی در ریسک پذیری کار آفرینان کسب و کارهای خانگی موثرند. و این تاثیر با دید سخت گیرانه تری با برش ۳/۲۵ مورد تأیید قرار می‌گیرد. (جدول ۲۵ و ۲۶).

جدول ۲۵: آزمون مطلوبیت تاثیر مولفه‌های جغرافیایی در ریسک پذیری کار آفرینان با برش نظری ۳ از ۵

Test Value = 3						جغرافیایی
95% Confidence Interval of the Difference		Mean Difference	Sig.	df	t	
Upper	Lower					
.4786	.2468	.36271	.000	117	6.198	

جدول ۲۶: آزمون مطلوبیت تاثیر مولفه‌های جغرافیایی در ریسک پذیری کار آفرینان با برش نظری ۳/۲۵ از ۵

Test Value = 3.25						جغرافیایی
95% Confidence Interval of the Difference		Mean Difference	Sig.	df	t	
Upper	Lower					
.2286	-.0032	.11271	.057	117	1.926	

فرضیه ۸: رتبه تأثیرگذاری مولفه‌های موثر در ریسک پذیری کارآفرینان کسب و کارهای خانگی تفاوت وجود دارد.

نتایج آزمون فریدمن نشان داد که مقدار Sig ($0/000$) از سطح معنا داری $0/05$ کمتر است که با اطمینان ۹۵ درصد فرضیه صفر رد می شود یعنی بین رتبه‌های مولفه‌های موثر در ریسک پذیری کار آفرینان کسب و کارهای خانگی تفاوت معنادار وجود دارد. بطوریکه مؤلفه فرهنگی بالاترین رتبه تأثیرگذاری مؤلفه‌های مدیریتی-اداری و جغرافیایی پایین ترین رتبه تأثیرگذاری را در ریسک پذیری کار آفرینان کسب و کار خانگی را بخود اختصاص داده اند (جدول ۲۷ و ۲۸)

جدول ۲۷: رتبه تأثیرگذاری مولفه‌های موثر در ریسک پذیری کارآفرینان

118	N
104.779	Chi-Square
6	df
.000	Asymp. Sig.

جدول ۲۸: رتبه بندی مولفه‌های مؤثر در ریسک پذیری کار آفرینان

رتبه بندی	میانگین مؤلفه ها	مؤلفه ها
۵	3.53	تربیتی- روانی
۴	3.77	اقتصادی
۲	4.17	سیاسی
۳	4.15	اجتماعی
۱	5.64	فرهنگی
۷	3.27	مدیریتی
۶	3.48	جغرافیایی

بحث، نتیجه گیری و پیشنهادها

۱- نتایج بررسی فرضیه اول نشان داد که میانگین تاثیر مولفه‌های سیاسی در ریسک پذیری کارآفرینان ۳/۶۰۵۱ از ۵ می‌باشد و با توجه به اینکه در مقدار Sig (۰/۰۰۰) از در سطح معنا داری ۰/۰۵ کمتر است با اطمینان ۹۵ درصد مولفه‌های سیاسی در ریسک پذیری کار آفرینان کسب و کارهای خانگی موثرند. بطوریکه سهرابی (۱۳۸۲)، در تحقیق خود بر این حقیقت گواهی داد که جهت گیری سیاسی عوامل دولتی بر گرایش کارآفرینان به ریسک پذیری نقش اساسی و معنی دارتری دارد و فاطمی (۱۳۸۲)، مشخص کرد که بر اساس نظریه عدم ثبات سیاسی، بدلیل کاهش حمایت‌های قانونی برای کارآفرینان، ریسک پذیری سرمایه گذاری کار آفرینان کاهش می‌یابد بنابراین پیشنهاد می‌گردد که در راس هرم سازمانهایی که به نوعی با مشاغل خانگی در ارتباط هستند، مدیران کار آمد بومی و آشنا به کار آفرینی قرار گیرند. این مدیران با تسلط بر استعدادهای منطقه ای بر اساس طرح آمایش سرزمین می‌توانند برافزایش انگیزه کترآفرینان کسب و کارهای خانگی اهتمام ورزند و باعث افزایش قدرت ریسک پذیری آنان شوند.

۲- نتایج بررسی فرضیه دوم نشان داد که میانگین تاثیر مولفه‌های اقتصادی بر ریسک پذیری کارآفرینان ۳/۴۷۲۹ از ۵ می‌باشد و با توجه به اینکه مقدار Sig (۰/۰۰۰) از در سطح معنا داری ۰/۰۵ کمتر است با اطمینان ۹۵ درصد و با دید سخت گیرانه تری با برش ۳/۲۵ مولفه‌های اقتصادی در

ریسک پذیری کار آفرینان کسب و کارهای خانگی موثرند که این نتیجه گیری با یافته‌های ابزری (۱۳۹۲) که عامل مالی را به عنوان یکی از عوامل خرد اقتصادی بر ریسک پذیری غیر سیستماتیک به حساب آمده و در مجموع عامل اقتصادی در ریسک پذیری نهایی کارآفرینان کسب و کار دخالت دارد.

و همچنین، باروچم^۱ (۲۰۱۰)، مادیسون^۲ (۱۹۹۴)، چوی (۱۹۹۹) جانبازی و احمدی (۱۳۸۹)، تحلیل نمودند که کارآفرینی یک مفهوم مجردی باشد و کلیه و مولفه‌ها ی ریسک به عنوان عوامل کسب و کار خانگی تأثیر گذاری دارند بنابراین پیشنهاد می‌گردد که دستگاههای متولی اقدام به کارگاههای آموزشی، مهارت کارآفرینی و سرمایه گذاری نمایند و در این کارگاهها علاوه بر آموزش مهارتهای سخت افزاری مانند تکنیک‌های سرمایه گذاری و بازار یابی و فروش به امر یاد دهی و یاد گیری مهارتهای نرم افزاری نیز مبادرت گردد تا سازو کارها و تعاملات اینگونه باعث افزایش روحیه خطر پذیری در کار آفرینان حوزه کسب و کارهای خانگی شهری و روستایی گردند.

۳- بررسی فرضیه سوم نشان داد که میانگین تأثیر مولفه‌های مدیریت در ریسک پذیری کارآفرینان ۳/۳۶۹۵ از ۵ می‌باشد و با توجه به اینکه مقدار Sig (۰/۰۰۰) از در سطح معنی دار ۰/۰۵ کمتر است با اطمینان ۹۵ درصد و با دید سخت گیرانه تری با برش ۳/۲۵ مولفه‌های « مدیریتی - اداری » در ریسک پذیری کار آفرینان کسب و کارهای خانگی موثرند. بطوریکه تحقیق محمدی (۱۳۹۰) نشان داده که تصمیم گیری‌های عقلایی مستلزم انجام عملیات ۱- تشخیص و شناسایی ۲- تعیین منشاء مسئله ۳- جمع آوری و تجزیه و تحلیل ۴- اخذتصمیم گیری عقلایی می‌باشد که این عوامل می‌توانند سهم ریسک پذیری کارآفرینان را بالا برند. مع الوصف پیشنهاد می‌گردد که برای افزایش ریسک پذیری کار آفرینان، از مدیران جسورو کاردان به ویژه در ارگانهای اقتصادی و دولتی به منظور افزایش کارهای تخصیص وام و موافقت‌های اصولی استفاده نمایند.

۴- بررسی فرضیه چهارم نشان داد که میانگین تأثیر مولفه‌های اجتماعی در ریسک پذیری کارآفرینان ۳/۵۷۹۷ از ۵ می‌باشد و با توجه به اینکه مقدار Sig (۰/۰۰۰) از در سطح معنا داری ۰/۰۵ کمتر است با اطمینان ۹۵ درصد و با دید سخت گیرانه تری با برش ۳/۲۵ مولفه‌های اجتماعی در ریسک پذیری کار آفرینان کسب و کارهای خانگی موثرند. لذا پیشنهاد می‌گردد که راه اندازی

¹ Barucham

² Madison

نمایشگاه‌ها از دستاوردهای کسب و کارهای خانگی می‌تواند باعث افزایش گرایش صاحبان ایده‌های کار آفرینی و سرمایه به این مشاغل گردد که طبعاً "باعث افزایش حس مخاطره افراد در این خصوص می‌گردد.

۵- بررسی فرضیه پنجم نشان داد که میانگین تاثیر مولفه‌های فرهنگی در ریسک پذیری کارآفرینان ۳/۹۳۰۵ از ۵ می‌باشد. با توجه به اینکه مقدار Sig (۰/۰۰۰) از سطح معنا داری ۰/۰۵ کمتر است با اطمینان ۹۵ درصد و با دید سخت گیرانه تری با برش ۳/۲۵ مولفه‌های فرهنگی در ریسک پذیری کار آفرینان کسب و کارهای خانگی شهری و روستایی موثرند. به گونه ای قاضی زاده (۱۳۸۷) در تحقیق خود پی برد که خارج کردن پول از بانک‌ها توسط سرمایه گذاران کارآفرین و پرداختن به امر تولید به عنوان یکی از دغدغه‌های جاری رفتارهای فرهنگی تعدماً "ریسک پذیری را در سرمایه گذاری کارهای خانگی افزایش می‌دهد از طرفی با بررسی شرایط اقلیمی بسیاری از استان‌ها می‌توان گفت که موقعیت‌های جغرافیایی و فیزیکی می‌تواند با ریسک پذیری سرمایه گذاران کارآفرین رابطه ی معنا دار داشته باشد که این گفته با نتایج و یافته‌های تحقیق قاضی زاده (۱۳۸۷) نیز قرابت نزدیک و همگون دارند بنابراین پیشنهاد می‌گردد که فرهنگ سازی و تحول سازی فرهنگی با انواع سمینارها و سمپوزیم‌های ترویجی و تبلیغی برای افزایش ریسک پذیری سرمایه گذاران کار آفرین آنها توسط نهادهای مرتبط و ذی ربط می‌تواند نقش تعیین کننده ای در منطقی کردن ریسک پذیری کار آفرینان به مشاغل خانگی داشته باشد..

۶- بررسی فرضیه ششم نشان داد با میانگین تاثیر مولفه‌های روانی تربیتی در ریسک پذیری کارآفرینان ۳/۳۸۱۴ از ۵ می‌باشد و با توجه به اینکه مقدار Sig (۰/۰۰۰) از سطح معنا داری ۰/۰۵ کمتر است با اطمینان ۹۵ درصد و با دید سخت گیرانه تری با برش ۳/۲۵ مولفه‌های تربیتی -روانی در ریسک پذیری کارآفرینان کسب و کارهای خانگی موثرند. لذا پیشنهاد می‌گردد که صدا و سیما، رسانه‌های گروهی و سیستم‌های تبلیغات محیطی و اطلاع رسانی‌های شهری و روستایی مختلف به نقش کارآفرینان مشاغل خانگی را مثبت نشان داده که از این طریق بتوانند سطح و میزان ریسک پذیری افراد علاقمند به فعالیتهای کار آفرینان کسب و کارهای خانگی را افزایش دهند..

۷- نتایج حاصل از فرضیه هفتم نشان داد که با توجه به این که میانگین تاثیر گذاری مولفه‌های جغرافیایی بر ریسک پذیری کارآفرینان ۳/۳۶۲۷ از ۵ می‌باشد و از طرفی مقدار Sig (۰/۰۰۰) از ۰/۰۵ کمتر می‌باشد لذا با اطمینان ۹۵ درصد با دید سخت گیرانه تری با برش ۳/۲۵ مولفه‌های

جغرافیایی در ریسک پذیری کارآفرینان کسب و کارهای خانگی موثرند. بنابراین پیشنهاد می‌گردد که سازمانهایی چون سازمان آموزش فنی و حرفه ای، موسسات مالی و اعتباری و بانکها با توجه به طرحهای خود اشتغالی کارآفرینان دارای ایده از طریق تامین وام و تسهیلات آنهم بر اساس طرح آمایش سرزمینی هر منطقه تامین نمایند و در راه اندازی کسب و کارهای خانگی پشتیبانی کنند.

۸- و بالاخره بررسی فرضیه هشتم نشان داد که مولفه فرهنگی دارای رتبه اول و مولفه‌های مدیریتی- اداری و جغرافیایی پائین ترین رتبه تأثیرگذاری در ریسک پذیری کارآفرینان کسب و کارهای خانگی شهری و روستایی را دارا می‌باشند که این نتیجه در تحقیقات ابراهیمی (۱۳۸۸) که اثبات نمود که عوامل فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی تأثیر قابل ملاحظه ای در انواع کارآفرینی‌ها بویژه کارآفرینی شغلی و سرمایه ای دارد، تأیید شده است. لذا پیشنهاد می‌گردد که سازو کارهای مناسب به منظور نهادینه کردن این واقعیت که شغل‌های مبتنی بر اقتصاد خانگی می‌توانند به اندازه شغل‌های غیر خانگی توان تولید کنندگی داشته باشند و بهره وری اقتصادهای بومی (روستایی و شهری) را در قالب مشاغل و کسب و کارهای خانگی ارتقاء دهد.

کتابنامه:

- ۱- ایزاری؛ مهدی وهمکاران (۱۳۹۲) بررسی عوامل موثر بر ریسک و بازده سرمایه گذاری نشریه رهیافت؛ صص ۱۵۲-۱۲۳، همایش ملی دانشگاه اصفهان.
  - ۲- ترکمانی؛ جواد (۱۳۷۶) اهمیت اقتصاد ریسک در برنامه ریزی کشاورزی؛ دانشگاه شیراز.
  - ۳- حسینی؛ نورالدین؛ (۱۳۷۲) ره یافتنی در برنامه ریزی کشاورزی؛ مجموعه مقالات سمپوزیوم سیاست کشاورزی؛ دانشگاه شیراز.
  - ۴- سعیدی؛ پرویز؛ (۱۳۸۸) سرمایه گذاران ریسک پذیر و توسعه کارآفرینی؛ اقتصاد؛ شماره ۵۳-۵۵.
  - ۵- قاضی زاده؛ احد؛ سهرابی؛ روح الله؛ (۱۳۸۷) بررسی میزان ریسک پذیری سرمایه گذاران واحدهای تولیدی صنعتی؛ پایان نامه؛ دانشگاه آزاد کردستان.
  - ۶- قره باغی (۱۳۸۶). «بررسی و مقایسه مولفه‌های گروه‌های مختلف صنایع مختلف کوچک و متوسط». تهران: نشریه علمی پژوهشی علوم انسانی شماره ۲۶. ص ۷۸
  - ۷- عباسی؛ غلامرضا؛ (۱۳۹۰) بررسی فرهنگ سازمانی شورای فرهنگی اجتماعی زنان؛ راهبرد فرهنگ؛ ۱۲-۱۳.
  - ۸- موسوی مشهدی، محمود (۱۳۸۲) «نقش کارآفرینی در توسعه اقتصادی و صنعتی»، نشریه رهیافت، شماره ۲۹، صص ۳۵ الی ۴۱
  - ۹- یزدانی؛ حمیدرضا (۱۳۸۸) مهمترین استراتژی‌های مقابله باریسک؛ چهارمین کنفرانس بین المللی مدیریت.
1. Balkenhol Bern “The Impact of Microfinance on Employment: what do we know?” the paper were prepared for the Global Microcredit Summit 2006 by leaders
  2. Chen, M.A. and Snodgrass, D. (2001) Managing Resources, Activities, and Risk In Urban India: The Impact of SEWA Bank, Washington D.C.: AIMS, September 2001.
  3. Coleman, B.E. (2004) Microfinance in Northeast Thailand: Who Benefits and How Much? Manila: Asian Development Bank.
  4. Gnyawali, D. and Fogol, D. (1994). Environments for Entrepreneurship Dimensions and Research Implications, Entrepreneurship theory and practice,

5. Kaboski, J. and R. Townsend (2002) Policies and Impact: An Analysis of Village-Level Microfinance Institutions, Mimeo, University of Chicago.
6. Khandker, S. (2003) Micro-finance and Poverty: Evidence Using Panel Data From Bangladesh, World Bank Policy Research Paper 2945, World Bank, Washington.
7. Maurer, Klaus, (2004), “Bank Rakyat Indonesia: Twenty Years of Large Scale Microfinance”, Scaling Up Poverty Reduction: A Global Learning Process and Conference, Shanghai, May 25-27, 2004.

